

Redacțiunea Administrației
TIPOGRAFIA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Brisori neînscrise nu se pri-
mesoc. Manuscrise nu se re-
trimite!

BIROUL DE CERCETĂRI:
Brașov, piața mare Nr. 22
Inscrise mai primite în Viena
Andoif, Mosse, Hascovici și Voiger
(Otto Maas), înri: Schick, Alois
Herná, I. M. Dukas, A. Oppel, J. Don-
nerberg în Ba lapesta: A. V. Gol-
berger în Franckfurt: G. L. Dombi; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
garmonă pe o colônă 8 or.
și 90 cr. Într-un pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
supă tariful și învală.
Noiame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. s. 40 ani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LIII

„Gazeta“ este în fă-oare și
Abonamente pentru ANULU-UNICU:
Pe unu anu 12 fl., pe șase luni
6 fl., Pe trei luni 3 fl.
Pentru Români și străinătate:
Pe unu anu 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din într și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru BRAȘOVU:
la administrație, piața mare
Nr. 22, etajulu I.: pe unu anu
10 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. 50 cr. Cu dăruț la
casă: Pe unu anu 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu exemplar 5 cr. v. a. s. 40
15 bani.
Atătu abonamentele cătu și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 274.

Brașov, Sâmbătă 8 (20) Decembrie

1890.

Brașov, 7 Decembrie v. 1890.

Ministeriul Szapary a fost în mare pericol. O furtună grozavă era să se descarce asupra lui în camera magnaților, în afacerea matriculelor. Episcopatul catolic împreună cu magnații mireni catolici se pregătiseră a face un atac combinat în contra ordinației d-lui Csaky dela 26 Februarie a. c. Pozițiunea cabinetului era foarte amenințată.

În această situație strimtorată contele Szapary a alergat la Viena și a cerut ajutorul Majestății Sale. Monarchul a intervenit în favoarea guvernului esprimându-și față cu Primatele dorința, ca episcopii catolici să nu provoce în camera magnaților nici o desbatere în cestiunea matriculelor.

Astfel se esplică hotărîrea, ce a luat-o episcopatul catolic în conferința sa, ca deocamdată să renunțe de-a înscena în camera magnaților o asemenea desbatere.

D-lui Szapary i-a succesu der a încunjura pentru un timp orecare pericolul, fi-va el în stare însă de-a scăpa de el și în viitor?

Se dice, că desbaterea, care s'a amănată acuma, se va ține în Ianuarie, când vor veni înainte petițiunile prezentate camerei magnaților în afacerea matriculelor. Puté-va contele Szapary să aple până atunci unu *modus vivendi* cu clerul catolic, care se-lu scotă din încurcătura?

Trebuie să ne îndoim mult în acesta, mai ales după ce ni sunt cunoscute acuma și cele două breve papale, cari cuprind enunțațiunile scaunului pontifical în cestiunea matriculelor.

În aceste acte Curia romană se pronunță categoric în contra ordinației d-lui Csaky dela 26 Febr., prin urmare nu va puté fi vorba de o împăcare a guvernului

cu clerul catolic, pe cât timp nu va fi cassată acea ordinație sau modificată într'un chip, care ar fi identic cu retragerea ei.

Amintitele breve papale fură publicate în contra hotărîrei luate de conferința episcopatului de a se ține încă secret. Fôia clericală „Magyar Allam“, care le-a publicat, a fost pentru acesta indiscrețiune foarte aspru condamnată de către Primatele, care a declarat, că ea nu este vrednică de încrederea cercurilor catolice.

Acastă publicare grăbită pôte să accelereze desnodământul cestiunii în contra dorinței episcopatului, der de sigur că nu va ușura întru nimic situația guvernului.

D-lui Csaky a fost susținut în camera deputaților, că episcopatul catolic a șovăit față cu ordinațiunea sa din Februarie. La această imputare ofensătoare i-au rămas încă dator cu răspunsul episcopii catolici.

Deocamdată s'a demolit lucrul prin intervenirea monarchului. Der decă Csaky nu va sufla în retragere, conflictul cu clerul catolic va fi neevitabil și va decide pôte și asupra sorții ministeriului actual.

În cestiunea matriculelor.

Pe ziua de 18 l. c. a fost convocată camera magnaților pentru desbaterea bugetului. Cu ocaziunea această voiau să resusciteze discuțiunile asupra cestiunii matriculelor, petrecute cu atăta sgomot în camera deputaților. Magnații, prelații catolici și chiar cei protestanți se pregătiseră pentru acesta, și fiind-că ședința camerei magnaților s'a convocat pe ziua de 18 l. c., dênșii s'au prezentat cu o și mai înainte intrunindu-se în conferințe. Episcopatul catolic și-a ținut conferința în palatul din Buda alu primatului Simor. S'au prezentat 23 de episcopi, între

aceștia și prelații bisericei române gr. cat. Papa Leo XIII adecă, prin o epistolă a sa, îndrumă pe primatele Simor a deobliga în numele lui pe toți episcopii să se prezenteze la conferință, și care nu se va puté presenta, să-și trimită unu suplinitor.

Înainte de începerea conferinței, primatele a împărțit între prelați ultimele două epistole ale Papei în copia tipărită. La începutul consultațiunilor erau foarte iritate din cauză, că ministrul Csaky a cotezat să afirme în camera deputaților, cumcă în contra ordinației sale din 26 Februarie, episcopii nu au obiecționat nimica, afară de unu.

Decă lucrurile n'au ajuns a fi atăt de acute, cauza este că a intervenit însă și Majestatea Sa. Ministrul Szapary re'ntorcându-se dela Viena în 17 a. c. s'a dus numai decăt la primatele și i-a predat scrisoarea Majestății Sale prin care e rugat primatele a mai scrie odată la Roma și a sista discuțiunile în camera magnaților, fiind-că acestea ar atinge neplăcutu pe guvern. În scrisoarea această însă nu se dice, că Vaticanul se între în tractat nou cu guvernul. Szapary a insistat și verbalu pe lângă dorința Majestății Sale și primatele a observat numai, că va subterne scrisoarea conferinței.

Comunicarea epistolei Majestății Sale în conferință a făcutu, precum ni-se spune, o serioasă impresiune asupra Episcopilor, nu dora pentru-că dênșii nu ar voi pacea, ci pentru-că știu, că Vaticanul nu pôte ceda și sântu, că guvernul prin apucătura această tactică, le va scăpa din mână.

E faptu, că la dorința Majestății Sale în cestiunea matriculelor, nu se va publica de către Episcopii circularul comunu, cum era hotărît și nuse va desbate cestiunea nici în camera magnaților.

Conferința episcopescă nu a adus prin urmare nici o deciziune și după cum scrie semi-oficiosul „Bud. Corr.“, cu prilegiul desbaterilor bugetului în camera magnaților, *nici unu unicu epis-*

copu nu se va pronunța în cestiunea matriculelor. În urma această mai mult între episcopi nici n'au așteptat deschiderea camerei magnaților ci au plecat cătră casă.

Raportorul lui „Neue freie Presse“ nu știe nimic despre o scrisoară ce o ar fi primit primatele dela Majestatea Sa, ci reduce totă afacerea la o simplă învală între primatele și ministrul Szapary, ca să se amâne deocamdată desbaterea asupra matriculelor în camera magnaților. Szapary — se dice — a esprimat dorința de a publica încă până la anul nou bugetul, ceea-ce însă n'ar fi fost cu puțință, decă ar fi urmat o desbatere mare asupra matriculelor în camera magnaților. Primatele Simor s'a învoit în cele din urmă, ca această desbatere să se amâne până la mijlocul lunei lui Ianuarie, când se vor discuta petițiunile prezentate camerei magnaților în această afacere.

Se asigură, că și acuma încă se continuă negociările între primatele și ministrul președinte pentru aflarea unui *modus vivendi*.

„Magyar Allam“ publică brevele papale asupra căsătoriilor mixte, în care Papa declară legea din 1868 și ordinațiunea lui Csaky, ca contrarie canonicilor bisericesci și mai declară, că Vaticanul nu pôte primi modalitatea de împăcare propusă de contele Szapary.

Primatele e indignat din cauza publicării acestor acte papale, în a căroră posesiune, dice el, „M. Allam“ a putut să ajungă numai prin cea mai mare indiscrețiune, sau pe altă cale necinstită; astfel această fôia a stricat multă cauzei catolice și s'a făcutu nedemnă de încrederea catolicilor.

Stipendii pentru scrieri populare.

Din procesul verbalu alu Comitetului „Asociațiunii transilvane“ luat în ședința dela 28 Noembrie n. c., reproducem după „Transilvania“ următoarele hotăriri

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

O partiă memorabilă de șac.

Înainte de asta cu 50 de ani, pe timpul Sultanului din Egipt Mehemed Ali, trăia unu pașă cu numele Suleiman, comandant supremu alu artileriei egiptene, căruia i-se dusese vestea, că e șachist renumit, asemenea căruia nu mai erau în Cairo.

Suleiman Pașa, ca soldat, se bucura de simpatii mari atăt la curtea din Cairo, cât și în cerul amicilor și cunoscuților săi. Ba și-a câștigat și iubirea poporului întregu, fiind-că dênșul, prin naturelul său resolut și prin virtutea sa militară a putut mijloci, ca armata egiptenă în 1839 să raporteze la Nizib o victoriă strălucită în contra armatei turcesci, a Sultanului Mahmud. Armata egiptenă o luase deja la fugă, când deodată se ivi Suleiman și, ca prin unu farmec, lupta se schimbă în favorul Egiptenilor. Câteva ore și armata Sultanului Mahmud fu zdrobită cu desăvârșire.

Învingerea această făcu asupra Sultanului Mahmud o impresiune atăt de măhnitoare, încăt după bătălia la o săptămână a murit de amărăciune.

După încheierea păcii, Suleiman Pașa s'a reîntors la Cairo, unde și-a petrecut timpul în jocul de șac. În toate zilele după prânz mergea regulat la o cafenea de pe malul Nilului, și la umbra răcoroasă de sub palmi, continua lupta cu respectabilul Aga Resid, pe câmpul celor 64 quadrate, albe și negre, pe cari steteau față în față armatele de fildeș. Comandanții lor își încordau toate puterile și mințile de a rămâne unu său altul învingător, și lupta de regulă se sfârșia cătră amurg, când Nilul era traversat de bôrea zefirului și când muezinul din minaretul gîmiei provoca pe credincioși la rugăciunile de seră.

Mâneți reîncepeau jocul și decă nu se sfârșia până de cu seră, continuau poimâne, și totu așa, până ce nu era unu dintre beligeranți bătut cum se cade.

Suleiman însă arare-ori rămânea bătut, cu toate acestea nici Aga Resid nu juca rău, ba se considera în Cairo ca alu doilea șachist după Suleiman, pe care îl făcea să asude bine până să câștige lupta. Apoi când jucau ei doi, în jurul lor se grupau de regulă cei

mai bun șachisti din Cairo, privind și admirând stratagema, cu care conduceu ei dușmănoșele armate de fildeș.

Intr-o după-amieză, când Suleiman tocmai aștepta pe adversarul său, pași înaintea lui unu străin și-lu agră astfel:

„Pașa, vrîi să joci o partiă de șac?“
Propunerea această a străinului produse asupra celor prezenți o surprindere atăt de neașteptată, încăt era p'aci să-și scape ciubucurile din gură, ba unu agă venerabil, care tocmai își sorbia cafea, era aproape să se înce de unu strop de cafea, ce-i apucase pe berigata plămânilor.

Suleiman-Pașa își măsură străinul din creșcet până n'nalpi cu o privire pătrunzătoare, și-i dice:

„Îți stau la dispoziție; pentru cât joci?“

— „Jocul primu pentru nimica, er altu doilea pentru cât vrîi“, răspuse străinul, „de altcum hotăresce d-ta cât să punem.“

„Apoi... 100 de galbeni, credu, că nu va fi multu...?“ dice pașa privind drept în ochii străinului, care rămase nemișcat, și apoi ocupă imediatu locu la masă.

S'a adus șacul, și traseră sorți asupra coloarei. Lui Suleiman i-s'a venită colorea neagră er străinului cea albă.

Cei prezenți numai decăt se aședară și ei în jurul mesei, curioși de mersul jocului. Într-aceste sosi și respectabilul Aga Resid, care și dênșul se puse la masă și urmăria cu atențiune toate mișcările adversarilor șachisti.

Îndată ce făcură primul pasu, se vedu, că sunt adeverați meșteri în jocul de șac.

Figurile de fildeș se mișcau pe rëndu în mâinile străinului și se părea, că pe quadratele albe și negre sunt puși în acțiune adeverați soldați, cari se supun orbesce poruncei comandantului lor.

Suleiman-Pașa numai decăt recunoscu în adversarul său unu șachist de prima ordine și se simți ca și cum ar fi căzut în nisce brațe de fier. Înzadară proba el să strimtoroșă pe adversar, căci deși acesta își jerfi curierii săi și unu cal, jocul n'a slăbitu cătuși de puțin și puterile ambelor părți rămaseră în același raport.

Astfel Suleiman-Pașa sta cu ochii pe figur, făcend planuri, combinand și

privitoare la întrebuintarea sumelor votate de adunările generale din 1889 și 1890 pentru încurajarea scrierilor populare românești:

Se prezintă raportul d-to 11 Noembrie a. c. al comisiunii esmise din sinul comitetului în ședința dela 24 Septembrie a. c. cu însărcinarea: de a studia afacerea cu *mia* de florini votată de adunarea generală a Asociațiunii din anul acesta pentru înaintarea și înăvuierea literaturii menite pentru popor.

Pe baza raportului prezentat și a propunerilor cuprinse într'ensul, comitetul ia următoarele hotărâri: (Ex. Nr. 292/1890).

1. În scopul de a executa concludul adunării generale a Asociațiunii transilvane din anul acesta, care merge într'acolo, ca din suma de una mie de florini votată pro 1890 și din suma de altă mie de florini votată pro 1891 să se premieze și tipărească scrieri și broșuri întocmite anume pentru popor, din agricultură, igienă etc. avându acelea a forma „biblioteca populară a Asociațiunii transilvane”, să se scrie deocamdată, ca de început:

a) ună premiu de 100 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra temei: „*Economia noastră după comasare*”. Lucrarea va trebui să aibă o estindere de cel puțin 4 côle de tipar, 8° garmond, să fie anume întocmită pentru popor și să cuprindă povește practice despre modul: cum ar trebui întocmită economia noastră după comasare, ca să nu sufere poporul;

b) ună premiu de 100 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra temei: „*Higiiena copilului dela nascere până la anul al 7-lea al etății*”. Lucrarea va trebui să aibă o estindere de cel puțin 4 côle de tipar, 8° garmond, să fie anume întocmită pentru popor și să conțină totu ce privește nutrirea, îmbrăcăminte, curățenia, locuința, ocupațiunea, mișcarea și jocul copilului; să conțină apoi și profilaxa morburilor de copii;

c) ună premiu, a cărui mărime se va hotărî după numărul côlelor de tipar computându-se cōla de tipar 8° garmond cu 12 fl. pentru cea mai bună culegere de poezii, basme (povești) și datine populare alese și până acum ne-publicate.

2. Suma de 400—500 fl. se destinează pentru a se premia din ea cele mai bune studii științifice, ce se vor înainta la comitetul Asociațiunii, asupra unor teme alese liberu de autoru din ramul istoric, seu epigrafic, seu filologic, cu deosebire în ceea ce privește

trecutul și prezentul poporului român și alu pământului pe care locuim, seu apoi din ramul științelor naturale, care se vor publica seu s'au publicat dela adunarea generală din Făgăraș încōe prin mijlocirea organului Asociațiunii.

Mărimea premiilor pentru lucrările din urmă se va fixa în vederea valōri științifice a lucrărilor.

3. Cu stabilirea și publicarea concursului se însărcinează comisiunea raportoră, care va avé să reflecteze la modalitățile, pe cari le observă în asemenea casuri alte corporațiuni de categoria corporațiunii noastre.

SCRILE PILEI.

Pentru viitorul internat de fete în Blașiu. După cum comunică „Fōia bis. școl.”, colectele inițiate de consistorul din Blașiu în memoria jubileului de 25 de ani alu arhieriei Escelenței Sale Metropolitanului Vancea, promitu cele mai bune rezultate. Numai în Blașiu s'au adunat peste 1000 fl. Colectele continuă, unii au subcris chiar câte 100 fl. Terminul pentru încheierea colectelor este 1 Ianuarie 1891.

Școli rusești în Basarabia. Diarul rusec „*Novoje Vremja*” anunță, că ministrul de instrucțiune publică rusecă a terminat regulamentul relativ la crearea în Basarabia a 103 școli rurale cu câte 4 clase, a 73 școli cu câte două clase, a 4 școli de agricultură și 2 ferme. Tōte aceste școli vor fi deschise la 1 Septembrie 1891. Ele sunt destinate a rusifica partea nordică a Basarabiei, unde populațiunea rurală a conservat intactă limba română. — Se vede că ministrul rusec de instrucțiune publică nu vrea să rămână înderētul d-lui Csaky.

Comitetu pentru protegierea studenților străini. Sub acestu titlu s'a format de curēndu la Parisu unu comitetu cu următoarele scopuri: 1) de a face propagandă în străinătate, pentru de a atrage în școlile franceze unu număr cātu se pōte mai mare de tineri, 2) de a da acestor tineri, la sosirea lor la Parisu, tōte informațiunile necesare și în totu timpul șederii lor acolo, unu sprijin moral; 3) de a favorisa prin tōte mijlocele ce i sunt posibile, dezvoltarea învățămētului francec în străinătate și în particularu în basinalu Mediteranei. Sediul acestui comitetu este la Sorbonă. Elu se compune din următorii membri: Pasteur, președinte, Boutmy, Bréal, Xavier Charmes, Gréard, Lamy, Lavisse, Paul Melon, Georges Picot, Albert Sorel și vicontele de Voguē.

Serate pedagogice. Impēratul Germaniei precum anunță „*Reichsbote*” dă în timpul de față *serate pedagogice*. Wilhelm II, care totdeuna s'a interesat de cestiunea instrucțiunii și a pedagogiei, a luat parte încă pe cāndu era principe la reuniuni, unde se discutau în fața lui aceste cestiuni. La seratele, despre care e vorba, sunt invitați omeni din tōte clasele societății.

Societatea rusefilă în Parisu. Scimū, că nu de multu s'a fost format în Parisu o societate a amicilor Rusiei. Acum această societate a hotaritu să se desfășureze. În motivarea acestei hotăriri se dice între altele: „Societatea nu e vētută cu ochi bun de cātră ambasada rusescă din Parisu. Guvernul francec a refusat de a i da aprobarea. Nu se unesce însă cu demnitatea societății de a ataca, decă și nu pe Rusia însăși, pe reprezentanți ei, și de a fi numai tolerată de guvern, māriginindu-se a nu face nimica.”

Cununi eterne pentru cei rēposași.

La fundațiunea pentru aducerea aminte de iubiții rēposași ni - a trimis Dōmna Maria Cristu 10 fl. în locul cuninelor pe care le pune, cu ocaziunea celebrării parastasului, pe mormintele iubiților sei fii Sofia Dr. I. Mureșianu și Constantin Cristu, rēposași în Viena.

Cu mulțămītă adaugem și această sumă la fundațiunea de binefacere.

B r a ș o v ū, Noemvre 1890.

În numele comitetului parochial român gr. or. din cetatea Brașovului.

Bartolomeiu Baulescu,
președinte.

Vērsarea de sânge din Feldru.

Feldru, 14 Decemvre 1890.

Domnule Redactor! Cetindu prin foile noastre romānesci ceva despre întēmplarea dela Feldru din 16 Noemvre a. c., am aflat, că unii o descriu într'o formă, alții într'alta, dēră nici unul n'a descri'o chiar așa, după cum s'a întēplat. Ca să se pună odată capētū descrierilor diverse, mi-am propus, ca eu — ca unu care am avut nefericirea a fi de față în Feldru de cānd a fost rēlul în embrion și până la deplina lui dezvoltare — să descriu în modul cel mai obiectiv totu mersul lucrului dela început până la sfērșit, lāsāndu apoi în bună chibzuială fiă-cărui cetitoru ca să și facă judecata despre lucru.

În 19 Aprilu a. c., încă până cānd fostul preot din Feldru, Grigoriu Mureșianu, era în viētă, dēră rēu bolnav, senatul bisericesc de acolo a aflat de

bine să rōge pe Rvds. D nū Vicariu din Nāsēud, Gregoriu Moisil, ca până la însăntōșarea preotului morbos, să dispună preot în loc, deși preotul morbos delegase pe parochul din Nepos, Mocedon Majorianu, ca să-lu suplinescă. Vicariul a și satisfăcut cererei senatului, dispunēdu-mē ca administratoru provisoru. În 21 Aprilu a. c. a rēposat fostul preot și în 27 Aprilu domnul Vicariu în biserica din Feldru m'a instalat de administratoru interinalu, spunind poporului, „cā până va espira anul vēduvici prescriș prin statutul diecesan, nu se va dispune preot stabil și până atunc să se îndestulescă cu mine”. Poporul s'a și supus vorbelor vicariului, îndestulindu-se cu mine.

Indestulirea asta a poporului cu mine se vede, că a neliniștitu pe vicari și pe cātu-va domni din Nāsēud, cari aveau de gându, ca cu ori ce preot mijlocescă la Ilustritatea Sa Episcopulu, ca să dispună de preot stabil aci pe Onisim Rotariu din Rebra, de nascere din Feldru, înrudit însă cu vicariul. Acestora se vede, că li-s'a părut prea multu, ca să aștepte unu an, de aceea în 2 Iuniu a. c. convocandū eu senatul bisericesc, au venit la senat și 3 d-ni: Gavrilu Scridon profesoru, Iacobu Pop și Iuliu Pop, toți 3 de nascere din Feldru, dēr de mai multu ani locuitori ai Nāsēudului, cu tōte acestea însă membri ordinari ai senatului din Feldru. Cu dēnșii au adus în busunar și nefericita propunere în cauza lui Rotariu, adecă de a se denumi acesta de preot înainte de espirarea anului de vēduvia. Membri de față ai senatului fiindu mai toți înrudiți de aprōpe cu respectivul, au primit propunerea toți, afară de Stefanu Neamtu, protocolist în pensie.

Primindu-se propunerea, totu susu numiți domni au scos numai decātu din busunar și o suplică purisat și adresat Ilustrății Sale Episcopului în scopul dīs. Membri, cari au primit propunerea, *eo ipso* au trebuit să subscrie și suplică, pe care totu d-lor au dus'o în Nāsēud și au predat'o vicariului, acelu vicariu, care numai cu vre-o 2 luni înainte publicase poporului în biserica, că până va trece anul vēduvici, nu se va dispune preot stabil.

Cu tōte acestea însă totu acelu vicariu în 3 Iuniu, a doua dī după ținerea senatului, adresază oficiului parochial de aci următorul act oficios:

Nro. 32—890

Onoratului oficiu parochial g. c. în Feldru.

D-lu preot va da fără amānare unu estras din protocolul ședinței se-

meditāndu profundu asupra noului pasu ce avea să-lu facă, ēr străinul cu o privire superbă esamina terenul și ședea liniștit în fața adversarului seu. Dēnsul pārea a fi sigur în pașii sei, și ca unu beliduce dibaciu, își conducea tabēra fără multă combinațiune.

Deodată însă să vēdū scilipindū în ochii lui Suleiman o rață de bucuriă, i-sa datu privilegiul să facă unu pasu decisiv. Agitat de bucuriă, cu fața înroșit își aședă regina lângă regina adversarului seu.

Unu murmur de nemulțumire rēsună de pe buzele celor dinprejur. Toți statură încremeniți în fața noului pasu îndrāsneț ce-lu făcū favoritul lor pașă, care li-se pārea, că ar fi perdutū lupta, deōre-ce nu observase, că regina i-a rēmas neapērată. Numai fața lui Aga Resid se însenina de bucuriă. Elu a fostu unicul, care a observat numai decātu combinațiunile și calculările prietinelui seu.

Acum avea să mute străinul, dēr până a mutatū, trecū mai multu timp ca de obicei.

„La totu casul o va lua”, — șopteau cei din pregiur.

— „Atun-l la trāsătura a opta e

mat”, — observă Aga Resid, frecāndu-și mânăle cu mulțumire.

„Și decă nu o va lua?...”

— „Atunci își va perde pe a sa”, adause Aga Resid șoptind.

Străinul în primul momentu privi figurile cu oșei-care neliniște, dēr în momentul alu doilea, împinse cu iuțela fulgerului unu pionu pe unu quadrat înainte.

Toți se uitau cu mirare unii la alții. Ei țineau, că a perde regina însemnă a perde jocul. Seleiman-Pașa însă cu unu aeru învingētōru luă regina adversarului seu.

Privitorilor, cari mai toți erau pe partea lui Suleiman-Pașa, li-s'a ușuratū inima. După dēnșii, jocul era pe sfērșite, căci străinul, credeau ei, nu-se mai putea sustine fără regin. Unii voiau deja să se depărteze, cānd deodată se auzi vocea străinului:

— „La pasul alu doi-spre-decelea ești „*mat*”.”

Fața lui Suleiman se întunecă și la momentu îi peri zimbetul de pe buze. Aga Resid de-asemena schimbă la fețe și sārī nervos de pe scaun, ca să privescă jocul mai departe în picioare. Cei-

lalți abia cutezau să mai rēsufle și fiăcare pasu îl urmăriau cu cea mai încordată atențiune.

Străinul își arangia figurile cu o dibăciă adevēratū măiestră. În curēndu regele negru fū strimtoratū din tōte părțile. La pasul alu decelea Suleiman a probatū să se scōtă din strimțōrea, în care l'a adusū adversarul seu, oferindu-i chiar și regina, dēr — în zadar, străinul nu primi ofertul, ci mutāndu-și calul dīse:

— „Șacū la rege! Alu unspredecelea pasu!”

Pe cei preșenți i-au apucatū o adevērată fērbūțelă, vēdēndū, că Suleiman Pașa, pe carele până acuma nu l'a bātutū încă nimenea, la pasul următoru are să fiă *mat*.

Suleiman a fostu silit să se retragă în colț și la pasul alu doi-spre-decelea, întocmai cum i-sespuse, străinul strigă:

„Șacū *mat*!”

Unu murmur de admirațiune se auzi în jurul mesei, ēr Suleiman-Pașa sta cu capul plecat, cu ochii țintă, ca și cum ar voi să și reamintescă ceva, ... mai gândi puțin și iute se întōrse cātră

străinul dīcēndū:

— „În viētă mea am mai vēdūtū odată pe unu jucāndū șacū așa cum ai jucatū d-ta acuma. Mișcările d-tale măiestre nu sunt necunoscute înaintea mea, dēr cu tōte acestea nu le-am pututū birui. Jocul acela însă, la care și eu eram părtaș, a fostu mai frumos, ah, cu multu mai frumos, ca celu de astăzi. Turnurile erau încărcate cu tunuri grele, curierii cu cai formau cavaleria ușoră și pionii, pedestrirea bine înarmată, ce stetea înainte ca unu zid de fier. Cānd bubnia tunurile unuia „șacū” la urechia celuilaltu se cutremura pământul sub noi, deți pārea, că esă puciosă din craterul unui vulcanu...”

„Pe timpul acela steteam în fața unei armate dūșmane de 150,000 de omeni, carea era condusă de unu omu genialu și era p'aci să ne prapădescă cu desēvēșire. Și omul acela, alu cărui geniu sili armata noastră să o iee la fugă, dīcea că e fiu alu crivețului de mēdănōpte. Numai nesocotita rētate a lui Hafș-Pașa, comandantū supremu alu armatei turcesc — care invidiā gloria genialului tineru — a fsotū cauza, că amū invinsū noi la Nizib, altcum eramū

natului bisericesc ținută în 9 Iunie a. c. și anume despre punctul V, care estrasă vine alăturată la suplica adnsă astăzi de către senatul bisericesc și adresată la persoana Ilustrității Sale domnului Episcopul diecesan.

Dela oficiul vicarială.
Năsăud, în 3 Iunie 1890.

Gregoriu Moisilă, m. p.
vicariu.

La care actul oficios am și satisfăcut în data cu relatarea de următorul cuprins:

Nro. 87—890.

Reverendissime Domnule Vicariu! La venerata scriptă de d-to 3 Iunie a. c. sub % alăturat Vă trimit copia punctului V din protocolul ședinței de d-to 2 Iunie a. c. cu acea daugere, că în programul ședinței de atunci n'a fost pusă acel obiect, și nici că putea fi pusă, deoarece o astfel de afacere nu cade în sfera de activitate a unui senat bisericesc comunal. Dacă unii membri au aflat de bine, ca să aducă pe tapet în senat un astfel de lucru, eu pentru buna liniște am permis să se dezbătă atare cauză. Că a fost consultat ori nu un atare lucru în aceste împrejurări, cei ce au propus o vor fi știind. Eu de una numai Vă rog, ca pe mine în cauză asta să mă scutiți de răspundere, cu atât mai vârtos, că nu eu am adus pe tapet o astfel de cauză cam delicată.

Dela oficiul parohiei gr. cat.
Feldru, la 6 Iunie 1890.

Gregoriu Ciuntereiu m. p.
adm. interim.

Aușind majoritatea poporului, ce a hotărât senatul, îndată a început a se mișca și a făcut un protest în scris la Ilustritatea Sa Episcopul, subscrind-l, după cum am auzit, cam 150 capi de familie, prin care atrag atenția Episcopului să nu dea credință hotărârii senatului, care mai întreg este înrudit cu Rotariu și care n'a vorbit în numele poporului. Cu protestul au mers doi inși în persoana Gherla; nefind însă Episcopul acasă, dâșii spun, că vicariul general episcopesc i-ar fi asigurat, că până va expira anul veduvei nu se va dispune de dâșii altă preot. Cei trimiși aducând vestea aceasta, poporul s'a liniștit până cam la începutul lui August a. c., când — aușind, că în contra asigurării celor mai mari, parochia Feldru e pusă sub concurs înainte de termen — s'a așătat de nou și erași a protestat. Cu protestul a mers la Gherla o comisiune de câțiva inși, pe cari, după cum spun dâșii, i-a asigurat chiar Ilustritatea Sa Episcopul, că până nu vor fi spiritele liniștite și partidele împăcate, nu se va dispune preot stabil.

Aușind poporul vestea aceasta dela cei trimiși, erași s'a liniștit până cam

prăpădiți. Frumôsă, foarte frumôsă învingere a fost aceea!

Aici pașa stătu puțin și cu o privire pătrunzătoare îl măsură pe străin de sus până jos. Apoi cu însufleșire exclamă:

— „D-ta, străinule, admirabilul d-tale joc de astăzi mă făcu să-mi aducă aminte de partia de șac de la Nizib și de eroul ei dibaciu. Numai un om știe așa să jöce, și acel om e — colonelul Moltke.“

— „Ai nimerit'o, Pașă“ — răspunse străinul — „eu sunt Moltke.“

Intr'adeveru, Moltke a și fost, acela, care nu de multuși serbase a nouădeca aniversare a etății sale, cel mai mare beliduce al Europei, din câți mai sunt în viață. El încă ca tineru umbra prin Orient și intrase în serviciul Sultanului Mahmud, unde a stat de la 1835 până la 1839. A luat parte activă în bătălia de la Nizib și — după cum amintirăm — invidiosul comandant suprem, nevoindu să asculte de sfaturile lui Moltke, a suferit o înfrângere dintre cele mai rușinoase.

Trad. de: Valmag.

la începutul lui Novembre a. c. când înțelegându, că în contra promisiunilor făcute de superiori, li-s'a dispus de preot stabil Onisim Rotariu, au început a se insinua cu gramada pentru trecere la confesiunea neunită. Despre denumirea asta n'a știut poporul însă sigur până în 9 Novembre, când d-l Vicariu mi-a adresat o hârtie de următorul cuprins:

Nr. 665/1890.

Onor. Gregoriu Ciuntereiu, preot
în Feldru.

La relatarea de eri Nr. 72 și-se rescrie, că peste toți poporenii, câți s'au insinuat la trecere la altă confesiune, să susțerni consemnarea încoace. Apoi fiind-că frăția ta ești în prepus a fi pornit astă agitație de trecere, spre a te purifica înaintea publicului și Prea Ven. Ordinariat, să spui mâne poporenilor în biserică, că din cauza frăției tale poporeni să nu facă turburare, veri treceri, ci să se supună dispusețiunei mai înalte a Prea Ven. Ord. din cauza dispunerii de preot stabil a lui Onisim Rotariu. Asta a face și-se recomandă în însuși interesul și binele frăției tale pe viitor, că dacă se va constata, că însuși ai pornit jocul, vei fi lipsit de beneficiu bisericesc pentru totdeauna.

Dela oficiul Vicarială.
Năsăud, în 8 Noemvre 1890.

Gr. Moisilă, m. p.
vicariu foraneu.

În urma acesteia eu, în 9 Nov., am și publicat hârtia îndată după liturgiă, la auzul căreia poporul s'a așătat strigându în biserică: „nu ne trebuie popa Rotariu, cui 'i trebuie aducă-lă, nouă nu ne trebuie!“

La actul de mai sus, eu apoi am relatat astfel:

Nr. 75—1590.

Veneratū Oficiu Vicarială
în Năsăud.

La venerata-Vă scriptă de d-to 8 Nov. a. c. Nr. 665—1890 vină a Vă relata, că până acum s'au insinuat la trecere peste 220 de familie și totu mereu se insinua. Ce se ține de numele celor insinuați, eu nu le-am scris, căci n'am putut. Am chemat martorii celor insinuați și i-am rugat să-mi dea consemnarea lor, însă n'au voit, fără i-au numărat pe toți în fața mea.

Reverendissime! Nu pot să-mi explic, cum de Vener. oficiu Vicarială aserăz, că revolta asta s'a iscat din pricina mea, pe când Vă este destul de bine cunoscut, că d-l Onisim Rotariu e pricina, și respective denumirea d sale de preot aci. Afară de aceea mă susționează ca urătorul răscolii.

Reverendissime! Ori ce faptă, ca să se potă imputa, are lipsă de comprobare, mă mir însă, că mie mi-se impută un lucru fără de nici o dovadă, și încă din oficiu. Dreptu aceea, fiindcă aserțiunea Vener. Oficiu Vicarială — „că eu aș fi în prepus ca urătorul revoltei“ — e lipsită de ori-ce argument, o resping în cel mai solemn mod și la timpul său o voi face cunoscută Ilustrității Sale Episcopului, când apoi vom avea a da semă despre faptele noastre bune ori rele. În urmă Vă aduc la cunoscință, că ađi (Duminecă) am publicat în biserică poporului, care a fost în număr mare, — ceea ce m'a-ți însărcinat, la ce poporul s'a revoltat într'un mod ne mai pomenit, încât abia l'am putut îndupleca să ieșe din biserică și să nu facă scandal într'ansa. Totodată Vă rog în interesul bunei liniști să veniți la fața locului și să Vă convingeți despre starea lucrului, ca astfel să nu dați credință ori și cui.

Dela oficiul parohiei gr. cat.
Feldru, la 9 Noemvre 1890.

Gregoriu Ciuntereiu, m. p.
adm. interim.

În 9 Noemvre eșind poporul din biserică, notarul de cerc, d-l Grigoriu Bancu, a ținut o vorbire poporului, sfârșitul căreia l'am auzit și eu, anume: că poporul să se supună și să primască preotul denumit, căci la din contră vorbă veni gendarm să facă ordine și dacă aceștia nu vor fi de ajuns, va aduce și cătane. Aușind poporul vorbele acestea, a început a striga: n'avem lipsă de gendarm, nici de cătane! la ce d-l notar n'a mai ășu nimica, fără frumușel s'a strecurat printre mulțime și s'a dus acasă.

E de însemnat, că și în ziua aceea

a fost de față o patrulă de 4 gendarmi în frunte cu sergentul din Sângeorgiu, Derner, om cu tact.

Tot în aceea și s'a prezentat și părintele Onisim Rotariu, ca să-și vedă credincioșii, cari strigau pe drum, aușind chiar și d-lui, că nu le trebuie să le slujescă nici chiar în cinste.

Cu toate acestea însă primăria a adunat în ziua aceea după amăzi poporul la cancelaria comunală, ca să-i cetască stola cu care vrea să slujescă părintele Rotariu. Poporul s'a prezentat înaintea cancelariei în număr foarte mare, d'eu ca să audă stola, ci ca să-și arate nemulțămirea față de noul preot, ceea ce se pot vedea de acolo, că un poporan propunându: că cei ce voiesă pe Rotariu să se tragă în jos, ceialalți în sus, câțiva partizan de a-i lui s'au tras în jos, mulțimea însă, în număr de vre-o 3—400 bărbați și muieri s'a tras în sus, strigându de-a lungul uliții: „nu ne trebuie popa Rotariu!“ până ce a ajuns înaintea cartirului meu, aci m'a așteptat, căci eu am fost eșit la preumblare. Sosind acasă și observându, că așteptă ceva dela mine, 'i-am întreat, că ce voiesă? Mi-au spus între altele, că se am grijă de cheile bisericei, căci partida contrară voesce să le ia, apoi m'au rugat, ca în numele lor să fac cunoscut Episcopului, că ei sunt neindulgiți și că dacă nu se va ține de vorbele, care le-a spus vicariul în biserică, dâșii trec la altă lege. Eu ca să-i liniștesc am ășu, că deja am relatat despre starea lor superiorilor, cari se vor îngriji de dâșii. Cu acestea poporul s'a împrăștiat în liniște.

În ziua premergătoare scrisesem vicariului despre lucru, ba am mers și în persoana de 'i-am relatat, d'era vicariul în loc să-mi dea ceva sfat, că ce ar fi de făcut, m'a înfruntat ăcându-mi „că eu sunt de vină la asta.“ Vădend purtarea vicariului față de mine, numai decât am telegrafat Ilustrității Sale astfel:

Ilustrisimului Dr. Ioan Szabó, Episc.
Gherla.

Eri peste 80 familie din Feldru s'au insinuat la neunire din cauza denumirii lui Rotariu, și continuu se insinua. Ce este de făcut?

Gregoriu Ciuntereiu,
administratorul Feldrului.

În 10 Noemvre o deputație de 7 inși a mers la Ilustritatea Sa Episcopul și a protestat în contra denumirii lui Rotariu. Ilustritatea Sa, după cum spun dâșii, ar fi ășu: că să fi liniștiți și să nu-și lase credința, căci deși a numit pe Rotariu, nu-l va pune la dâșii de preot.

În 13 Noemvre domnul vicariu m'a denumit administrator interimă în Rebra, parochia lui Rotariu, prin hârtia următoare:

Nro 665—890.

Onoratul Gregoriu Ciuntereiu preot
în Feldru.

Ca după introducerea preotului Onisim Rotariu în parochia Feldrului, conferită lui cu deciziunea consistorială din 28 Octomvre a. c. Nr. 6953, să nu rămâni frăția ta fără beneficiu, până ce pe cale concursuală vei căpăta altă parochia, și-se concrede interimă administrarea parohiei Rebra mare, care este curentată pe 15 Decemvre a. c. Pentru aceea frăția ta îți vei întocmi așa trebile, ca cât mai curând să te strămuți la Rebra. Atât pot face în interesul bine înțeles al frăției tale, voină a te feri de neplăceri și urmări rele.

Dela oficiul vicarială.
Năsăud, în 13 Noemvre 1890.

Gr. Moisilă m. p.

vicariu foraneu.

Observă, că înainte de a primi hârtia, d-l Vicariu mi-a comunicat conținutul ei și verbal; eu însă i-am spus, că în Rebra nu-să aplecat să merg, mai bucuros mă voi duce acasă la părinți, căci mă geneză a umbra ca țigănu cu cortul dintr'o parochia într'alta numai câte pe o lună ori două. M'a rugat apoi tot verbal, că barem pe

șua instalării să nu fiu prin Feldru, eu i-am și promis, ca acesta voi face-o numai să știu când va fi ziua instalării*).

Gregoriu Ciuntereiu.

Correspondența „Gaz. Trans.“

Tulea, 30 Noemvre v. 1890.

Onorată Redacție! În ziua de 29 Noemvre v. c. am fost la înmormentarea neuitatului preot gr. or. din comuna O. Homorog, Georgiu Cosma, care după o scurtă păstorire de 9 ani, își dete nobilul suflet în mâinile Creatorului în 27 Noemvre, lăsându în urma s'a pe neconsolabila-i soție Maria Cosma n. Popu cu 4 orfanți, dintre cari cel mai mare abia de 7 ani; d'era lăsat în cea mai mare durere și pe iubitul său părinte Gavril Cosma în etate de 75 ani, și pe mult întristată soție socră Vasiliu Popu, protopresbiter gr. or. al Vășcăului și d-na Antița Popu născută Dringou.

Părintele Georgiu Cosma a fost un preot vrednic de totă lauda. La multe fapte bune a îndemnat el pe parochienii săi, aducându-i în ordine și la o stare morală bună. Abia a început însă și poporul a cunoaște puterea sufletescă a părintelui său, abia a început a-l iubi și stima după merit, și etă că neindurata mörte l'a răpit din sinul iubitorilor săi sufletesci.

Înbirea, de care se bucura înaintea colegilor săi preoți, o dovedesce și împrejurarea, că la dorința lui 7 preoți din jur au alergat la patul morbosului, pentru săvârșirea S-tei Taine a Maslului și toți 7 preoții au fost de față, când și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, lăsându-i pe toți vrsându lacrimi de durere pentru o despărțire așa de timpurie; răposatul era numai de 33 de ani.

Prohodul s'a săvârșit în s. biserică din loc prin 6 preoți în frunte cu d-l protopresbiter al tractului Iosif Vessa, cu o rară pompă. Vorbirea s'a ținut în biserică prin d-l protopresbiter, stercend șiröie de lacrimi din ochii celor de față. S'au mai ținut la morment încă două vorbiri din partea a doi preoți, cari de asemenea au fost pătrunzătoare.

Dorim nemângăiatei soții și rudnilor mângăiere, ăr defunctului preot odihnă vecinică.

P. N.

Neecrologu.

Susana Avram, Rafila Avram, Maria Balu, Ludovica Bulbuc, ca fiice; Ioan Avram, Iosif Balu, Ioan Bulbuc ca gineri; Rafila Chitta ca noră; Demetriu Chitta ca frate; Maria Oltenu, Doce Bumbul ca surori; Iuliu și Maria Chitta, Nechita și Veronica Liscanu, Nechita și Lucreția Zagrenu, Iuliu și Maria Bucnariu, George și Iuliana Ghița Victor și Elena Avram, Nicolau și Ioana Ilișiu, Paul Chitta, Zaharia și Eugenia Bulbuc, Stefan și Regina Buzila, Gavrilă, Traian, Octavian, Valeria, Eronim, Ioan, Virginia, Victoria ca nepoți și nepöte, în numele lor și celorlalți nepoți și numeroși consangeni, cu inima frântă de durere aduc la cunoscință, cum-că mult iubitul și neuitatul lor, tată, soț, frate, moș și consangenu Ioane Chitta, paroch gr. cat. a Parohiei Minteului român, în etate de 82 ani, 59 a preoției, ađi la 7 ore înpreunat cu s. s. taine și-a dat blândul suflet în mâinile Creatorului. Rămășițele pămëntesci se vor binecventa după ritul gr. cat. în biserică din Minteul român în 17 Decemvre la 10 ore a. m. și se vor depune spre eternul repaus, în cimiterul acelei biserici.

Minteul român, la 13 Decemvre 1890.

Fiă-i țărina ușöră, ăr memoria bicuvintată și eternă!

*) Partea a doua a acestei corespondențe o vom publica mâne, în numărul de Duminecă.

— Red.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil interimă: Gregoriu Maior.

Cursul pieței Brașov

din 19 Decembrie t. a. 1890

Table with exchange rates for various currencies including Romanian, French, and German.

Cursul la burse de Viena

din 18 Decembrie t. a. 1890.

Table with market rates for gold, silver, and various bonds from Vienna.

ABONAMENTE

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețul abonamentului este:

Table showing subscription rates for Austro-Hungary and Romania/abroad.

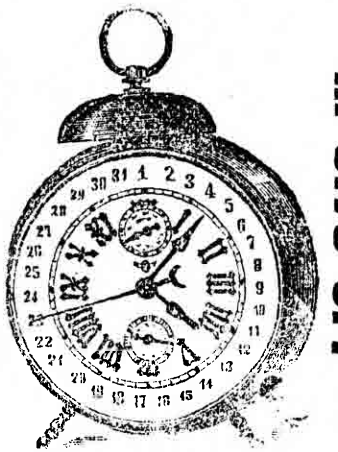
Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Table showing rates for Sunday editions in Austro-Hungary and Romania/abroad.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

PREȚUL P. 2.95 CR.

OT. CALINDARU N. 3.75 CR.

Ceasornic cu mecanism pentru deșteptat, Anker, noptea luminător.

FABRICA DE CEASORNICE a lui EMIL MAYER Wien, I., Bauernmarkt 12.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Iunie 1890.

Large railway schedule table with columns for routes (e.g., Budapesta-Predeală, Arad-Teluş) and train times.